

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU A ZDRAVÍ

Autor práce: Dominika Št'ástková
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Dominika Štástková

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Trestné činy proti životu a zdraví

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Criminal Acts against Life and Health

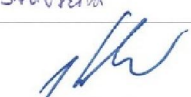
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

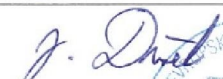
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): duben 2019

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je posouzení stávající právní úpravy trestných činů proti životu a zdraví. Vedlejšími cíli jsou definování a přiblížení základních pojmů a porovnání jednotlivých znaků skutkových podstat trestných činů proti životu a zdraví, dále pak komparace právní úpravy skutkových podstat trestných činů proti životu a zdraví v České a Slovenské republice.

Student: Dominika Štástková	23.4.2019	Štástková
Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	29.4.2019	

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	29.4.2019	
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	2.5.19	
Pověřený rektor: doc. Ing. Jirí Dušek, Ph.D.	2.5.2019	

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce – v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS a v tištěné podobě knihovnou VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ŠTÁSTKOVÁ, D. *Trestné činy proti životu a zdraví: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. 57 s. Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: trestný čin, trestná činnost, život, zdraví, trestní zákoník

Bakalářská práce se zabývá nejzávažnějšími trestnými činy proti životu a zdraví. V úvodu jsou definované základní pojmy jako trestný čin, skutková podstata trestného činu, okolnosti vylučující protiprávnost, vývojová stadia trestného činu. Práce se zabývá především právní úpravou trestných činů proti životu a zdraví. Tyto trestné činy jsou rozděleny na pět podkapitol a jsou detailně analyzovány. Praktická část se zabývá komparací právní úpravy skutkových podstat trestných činů proti životu a zdraví v České republice a Slovenské republice.

ABSTRACT

ŠTÁSTKOVÁ, D. *Criminal Acts against Life and Health: Bachelor Thesis*.
České Budějovice: The College of European and regional Studies, 2020. 57 p.
Supervisor: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Key words: criminal act, criminology, life, health, the criminal code

The bachelor thesis deals with the most serious criminal offences against life and health. In the introduction there are explained the basic terms such as criminal offence, facts of the case, circumstances excluding illegality, developmental stages of the crime. Primarily, the bachelor thesis deals with the legislation of criminal offences against life and health. These criminal offences are divided into five subchapters and are described more in detail there. The practical part deals with the comparison of legislation of cases' facts of criminal offences against life and health in the Czech and Slovak Republics.

Obsah

Úvod.....	10
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Vymezení základních pojmů trestných činů proti životu a zdraví.....	12
2.1 Pojem trestný čin	12
2.2 Pojem skutkové podstaty trestného činu	13
2.2.1 Objekt trestného činu	13
2.2.2 Objektivní stránka trestného činu	14
2.2.3 Subjekt trestného činu.....	14
2.2.4 Subjektivní stránka trestného činu	15
2.3 Pojem okolnosti vylučující protiprávnost.....	15
2.3.1 Krajiné nouze	15
2.3.2 Nutná obrana	16
2.3.3 Svolení poškozeného.....	16
2.3.4 Přípustné riziko	17
2.3.5 Oprávněné použití zbraně	17
2.4 Vývojová stadia trestné činnosti.....	18
3 Trestné činy proti životu a zdraví.....	20
3.1 Trestné činy proti životu.....	20
3.1.1 Vražda	20
3.1.2 Zabití	22
3.1.3 Vražda novorozeného dítěte matkou.....	23
3.1.4 Usmrcení z nedbalosti.....	24
3.1.5 Účast na sebevraždě	24
3.2 Trestné činy proti zdraví.....	25
3.2.1 Těžké ublížení na zdraví	27
3.2.2 Ublížení na zdraví	28
3.2.3 Ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky	29

3.2.4	Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti	30
3.2.5	Ublížení na zdraví z nedbalosti	30
3.3	Trestné činy ohrožující život nebo zdraví	31
3.3.1	Mučení a jiné nelidské a kruté zacházení.....	31
3.3.2	Neposkytnutí pomoci	32
3.3.3	Neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku.....	33
3.3.4	Šíření nakažlivé lidské nemoci.....	34
3.3.5	Šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti	35
3.3.6	Ohrožení pohlavní nemocí	36
3.3.7	Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty.....	37
3.3.8	Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti 38	
3.3.9	Rvačka.....	39
3.4	Trestné činy proti těhotenství ženy.....	39
3.4.1	Nedovolené přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy	40
3.4.2	Nedovolené přerušení těhotenství se souhlasem těhotné ženy	41
3.4.3	Pomoc těhotné ženě k umělému přerušení těhotenství	42
3.4.4	Svádění těhotné ženy k umělému přerušení těhotenství	42
3.5	Trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem	43
3.5.1	Neoprávněné odebrání tkání a orgánů.....	44
3.5.2	Nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány.....	45
3.5.3	Odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu.....	46
3.5.4	Nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem.....	46
4	Komparace právní úpravy skutkových podstat trestných činů proti životu a zdraví Slovenské republiky	48
4.1	Trestné činy proti životu.....	48
4.2	Trestné činy proti zdraví.....	49
4.3	Trestné činy ohrožující život nebo zdraví	50

4.4	Shrnutí	52
	Závěr	53
	Seznam použitých zdrojů	55
	Seznam zkratek	57

Úvod

Trestné činy proti životu a zdraví byly páčány už od nepaměti a páchat se budou i do budoucna, proto je toto téma stále aktuální. Lidský život a zdraví náleží mezi nejvýznamnější hodnoty, které je třeba chránit. Společnost si tyto hodnoty cení nejvíce. Trestné činy proti životu a zdraví nás obklopují téměř každý den, a to zejména pomocí tisku a televize.

Tato problematika je obsažena v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen "trestní zákoník" nebo "TZ") ve zvláštní části I. hlavě.

Hlavním cílem bakalářské práce je posouzení stávající právní úpravy trestných činů proti životu a zdraví. Vedlejšími cíli jsou definování a přiblížení základních pojmů a porovnání jednotlivých znaků skutkových podstat trestných činů proti životu a zdraví. Praktická část se zabývá komparací právní úpravy skutkových podstat trestných činů proti životu a zdraví v České republice a Slovenské republice.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je posouzení stávající právní úpravy trestných činů proti životu a zdraví. Vedlejšími cíli jsou definování a přiblížení základních pojmů a porovnání jednotlivých znaků skutkových podstat trestných činů proti životu a zdraví. Praktická část se zabývá komparací právní úpravy skutkových podstat trestných činů proti životu a zdraví v České republice a Slovenské republice. Cílů bude dosaženo obsahovou analýzou odborné literatury a komparací.

Druhá kapitola se věnuje základním pojmům souvisejícím s trestnou činností, které jsou potřebné pro pochopení problematiky, jako trestný čin, skutková podstata trestného činu, okolnosti vylučující protiprávnost, vývojová stadia trestné činnosti.

Třetí kapitola se zabývá detailním rozdělením trestných činů obsažených v první hlavě trestního zákoníku – zvláštní části a jsou zde analyzovány skutkové podstaty jednotlivých trestných činů proti životu a zdraví.

V poslední čtvrté kapitole se práce zaměřuje na komparaci právní úpravy skutkových podstat trestných činů proti životu a zdraví v České republice a Slovenské republice.

2 Vymezení základních pojmů trestných činů proti životu a zdraví

Na úvod je potřeba charakterizovat základní pojmy týkající se trestných činů proti životu a zdraví. Mezi tyto pojmy patří trestný čin, skutková podstata trestného činu, okolnosti vylučující protiprávnost a vývojová stadia trestného činu.

2.1 Pojem trestný čin

Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.¹ Trestné činy dělíme na přečiny a zločiny.

§ 13 TZ – Trestný čin

(1) Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

(2) K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

§ 14 TZ – Přečiny a zločiny

(1) Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny.

(2) Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

(3) Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Trestné činy musejí vykazovat znaky, jako je protiprávnost a určitou míru společenské škodlivosti, a dále znaky, které jsou uvedené v trestním zákoníku. Jsou to: objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka.

¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 126.

2.2 Pojem skutkové podstaty trestného činu

Základem trestní odpovědnosti podle platného českého trestního práva je spáchání trestného činu, resp. u mladistvých spáchání provinění. Skutková podstata trestného činu je jedním z formálních znaků trestného činu. Jde o právní formu vyjadřující typové znaky trestného činu uvedené v trestním zákoně.²

Obligatorními znaky skutkové podstaty trestného činu jsou objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka. Tyto znaky existují u každé skutkové podstaty trestného činu, i když nejsou vždy výslovně vyjádřeny v dispozici.³ Obligatorní znaky musí být v každé skutkové podstatě trestného činu.

Fakultativními znaky se pak rozumějí takové znaky, které nemusí být u všech skutkových podstat, například určité místo, určité vymezený čas jednání, určitý prostředek spáchání trestného činu, cíl, pohnutka, motiv trestného činu.⁴

2.2.1 Objekt trestného činu

Objekt trestného činu je jedním z obligatorních znaků skutkové podstaty trestného činu. Za objekt trestného činu považujeme společenské vztahy, zájmy, hodnoty, jež jsou chráněny trestním zákonem. Jedná se například o život a zdraví člověka, jeho čest a osobní svobodu. Objektem trestného činu je rovněž ochrana majetku bez ohledu na formu vlastnictví.⁵

Objekt lze členit na:

- obecný
- druhový
- individuální
- konkrétní

² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 158.

³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 161.

⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 161.

⁵ SPIRIT, Michal. *Základy práva pro neprávnický*. 2., rozš. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). str. 211.

2.2.2 Objektivní stránka trestného činu

Objektivní stránka trestného činu charakterizuje způsob spáchání trestného činu a jeho následky.⁶ Charakterizují objektivní stránku trestného činu takto:

- jednání (konání i opomenutí)
- následek trestného činu
- příčinný vztah mezi jednáním a následkem (kauzální nexus)

Jednání je projev vůle člověka na venek.

Následek je ohrožení či porušení zájmu chráněném trestním zákonem.

- Následek ohrožovací,
- následek poruchový.

2.2.3 Subjekt trestného činu

V obecném slova smyslu je pachatelem trestného činu osoba, která spáchala trestný čin. Ve speciálním, užším slova smyslu je pachatelem trestného činu pouze trestně odpovědná osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky trestného činu.⁷

Může jím být pouze osoba fyzická, která dosáhla věku 15 let a je v době spáchání činu přičetná.⁸ Osoba, která dovršila patnáctý rok života, ale nepřekročila osmnáctý rok života, se dopustí provinění. Subjektem trestného činu může být u vybraných trestných činů také právnická osoba, ale touto problematikou se tato práce nezabývá.

Ke znakům charakterizujícím subjekt v některých skutkových podstatách patří zvláštní vlastnosti, postavení či způsobnost pachatele. Zpravidla se takto omezený okruh pachatelů pozná na první pohled podle toho, že ustanovení ve zvláštní části trestního zákona nezačíná slovem "kdo", nýbrž znakem určujícím okruh pachatelů. Není

⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 175.

⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 196.

⁸ CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012. str. 65.

tomu tak vždy. Někdy je třeba z jiných slov dovodit, že okruh možných pachatelů je zúžen.⁹ Jedná se vlastně o speciální subjekt.

Subjekty členíme na:

- kdokoliv
- konkrétní
- speciální

2.2.4 Subjektivní stránka trestného činu

Subjektivní stránka charakterizuje trestný čin z hlediska jeho vnitřní stránky, z pohledu psychiky pachatele (na rozdíl od objektivní stránky, která zahrnuje vnější znaky trestného činu).¹⁰

Subjektivní stránkou trestného činu je zavinění, které může být buď nedbalostní, nebo úmyslné, přičemž je stanoveno, že k trestnosti činu je třeba úmyslného zavinění, pokud trestní zákon nestanoví výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti. Dalšími fakultativními znaky subjektivní stránky jsou například motiv a záměr pachatele.¹¹

2.3 Pojem okolnosti vylučující protiprávnost

Protiprávnost je rozpor mezi právní normou v rámci právního řádu. Jednání, které není po právu, je protiprávní. Okolnosti vylučující protiprávnost jsou takové okolnosti, které pachatele činu jinak trestného zbavují trestní odpovědnosti.¹²

2.3.1 Krajiní nouze

V případě jednání v krajiní nouzi musí být splněny následující objektivní podmínky:

- odvrácení nebezpečí, které hrozí zájmu chráněnému trestním zákonem,
- nebezpečí hrozí přímo, bezprostředně,
- nebezpečí nebylo možno za daných okolností odvrátit jinak,

⁹ DOLENSKÝ, Adolf. *Příručka k studiu trestního práva*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1997. str. 42-43.

¹⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. str. 179.

¹¹ Pojmové znaky trestného činu, 20. 5. 2002, [online]. [cit. 29. 1. 2020]. Dostupné z WWW: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pojmowe-znaky-trestneho-cinu-16944.html>>.

¹² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 252.

- způsobený následek nesmí být zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil,
- ten, komu riziko hrozilo, neměl povinnost ho snášet.¹³

2.3.2 Nutná obrana

V případě jednání v nutné obraně musí být splněny následující objektivní podmínky:

- přímo hrozící nebo trvající útok,
- útok směřuje proti zájmu chráněnému trestním zákonem,
- nejde o nutnou obranu, jestliže byla ochrana zcela zjevně nepřiměřena způsobu útoku.¹⁴

2.3.3 Svolení poškozeného

Trestní právo chrání převážně celospolečenské zájmy. V zájmu společnosti je však i trestněprávní ochrana některých zájmů jednotlivce. V takovém případě se uplatňuje stará římská zásada *volenti non fit iniuria* (tomu, kdo souhlasí, se neděje křivda). Vychází se z toho, že tam, kde může osoba neomezeně vykonávat svá práva, aniž by tím bylo dotčeno právo jiných osob nebo zájmy společnosti, je na ní, zdali svolí k tomu, aby někdo jiný do jejího práva zasáhl. Odpadá tak v konkrétní rovině individuální objekt trestného činu.¹⁵

Za okolnost vylučující protiprávnost lze svolení poškozeného považovat, pokud:

- jde o zájmy jednotlivce, o nichž on sám může rozhodovat a jejichž porušení se nedotýká zájmů společnosti,
- nelze udělit souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení s výjimkou případů svolení k lékařským zákrokům, které jsou v době činu v souladu právním řádem a poznatky lékařské vědy a praxe,
- je dáno zásadně před činem nebo současně s činem (dodatečný souhlas je možný jen výjimečně),
- svolení je vážné a dobrovolné, určité a srozumitelné,

¹³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 254.

¹⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 261.

¹⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář I*. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. str. 421.

- je dáno osobou, která je schopna učinit závazný projev v tomto směru.¹⁶

2.3.4 Přípustné riziko

Dovolené riziko jako okolnost vylučující protiprávnost záleží v tom, že při zavádění nové techniky, při zkoušení nových výrobků, při odvracení nebezpečí, které vzniklo ve výrobě, a při výzkumu je třeba někdy zájmy, jinak chráněné, vystavit určitému nebezpečí. Bez nebezpečí není možný žádný vědeckotechnický pokrok.¹⁷

Podmínky přípustného rizika jsou:

- vykonávání společensky prospěšné činnosti v rámci svého povolání, zaměstnání, postavení, funkce,
- jednání je v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl jednající v době svého rozhodování o dalším postupu,
- nesmí dojít k ohrožení života nebo zdraví člověka, aniž by byl dán dotčenou osobou souhlas v souladu s jiným právním předpisem,
- výsledku nelze dosáhnout jinak a společensky prospěšný výsledek musí odpovídat míře rizika,
- činnost nesmí zřejmě odporovat požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se přičít dobrým mravům.¹⁸

2.3.5 Oprávněné použití zbraně

Dalším případem okolností vylučujících protiprávnost, který je výslovně upraven v trestním zákoně, je oprávněné použití zbraně (§ 32 TZ). Ustanovení říká, že trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně v mezích stanoveným jiným právním předpisem.¹⁹

Předpisů opravňujících k použití zbraně je v právním řádu několik. Jde zejména o zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, zákon č. 300/2013

¹⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 268–269.

¹⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 271.

¹⁸ doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D. *Okolnosti vylučující protiprávnost*, [online, infodisk]. [cit. 9. 3. 2020]. Dostupné z WWW: <<https://infodiskwww.vsers.cz/svatos/TPH/TPH%20-%20p%20p%20f8edn%e1%b9ky/>>.

¹⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 273.

Sb., o Vojenské policii, zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní ČR, celní zákon č. 13/1993 Sb., zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě.²⁰

2.4 Vývojová stadia trestné činnosti

Trestný čin je dokonán, jakmile pachatel naplní všechny znaky uvedené v trestním zákoně. Mezi pojetím myšlenky spáchat trestný čin a jeho dokonáním může být někdy jen okamžik (např. zabití v úleku), jindy i poměrně dlouhá doba.²¹ Podle trestního zákona lze za vývojová stadia trestné činnosti označit:

Příprava k trestnému činu

Pojem příprava k trestnému činu lze charakterizovat podle trestního zákona jako úmyslné vytváření podmínek.

Příprava k trestnému činu je trestná pouze u zvláště závažných zločinů.²² Pod tímto pojmem si lze představit opatřování nástrojů, organizování, spolčení či srocení, v návodu nebo pomoci k takovému zločinu. Navíc musí být splněna podmínka, že v posledním odstavci ustanovení konkrétního trestného činu je explicitně uvedeno „příprava je trestná“.

Pokus trestného činu

Pachatel je za pokus trestně odpovědný přesto, že nenaplnil všechny znaky skutkové podstaty trestného činu (u pokusu vždy chybí následek, někdy i jednání popsané ve skutkové podstatě).²³ Pokus je trestný pouze u úmyslných trestných činů.

Dokonaný trestný čin

Nejzávažnější stadium je jednoznačně dokonání trestného činu. Dokonáním pachatel naplní všechny znaky uvedené v trestním zákoně.

²⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 273.

²¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. str. 237.

²² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 281.

²³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 284.

Ukončený trestný čin

Od dokonání trestného činu je třeba odlišovat ukončení (dokončení) trestné činnosti. Dokonání trestného činu je dáno objektivně – jakmile pachatel naplní všechny znaky trestného činu. Ukončení trestné činnosti obsahuje navíc prvek subjektivní, který je spojen s představou pachatele, že se mu podařilo uskutečnit jeho cíl. V tomto smyslu je dokonání trestného činu předpokladem pro jeho ukončení.²⁴

²⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. str. 239.

3 Trestné činy proti životu a zdraví

Trestné činy proti životu a zdraví jsou obecně nejzávažnější trestné činy. Život a zdraví jsou považovány za nejpřísněji chráněné zájmy společnosti. Právo na život je už po desetiletí zakotveno v Listině základních práv a svobod. Trest smrti byl v České a Slovenské federativní republice zrušen v roce 1991.

Po rekodifikaci trestního zákona (s účinností k 1. 1. 2010) byly trestné činy proti životu a zdraví zahrnuty v první hlavě zvláštní části trestního zákona.

Trestné činy proti životu a zdraví dělíme na:

- trestné činy proti životu,
- trestné činy proti zdraví,
- trestné činy ohrožující život nebo zdraví,
- trestné činy proti těhotenství ženy,
- trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem.

Objektem trestných činů v první hlavě zvláštní části trestního zákona je život a zdraví.

3.1 Trestné činy proti životu

3.1.1 Vražda

Vraždou lze pojmenovat čin, který je spáchán na jiné osobě úmyslně s následkem smrti. Pojem smrti je vykládán na základě poznatků lékařské vědy jako biologická smrt mozku (cerebrální smrt) – takový stav organismu, u kterého je obnovení všech životních funkcí již vyloučeno.²⁵

Osoba, která spáchala trestný čin, je nazývána vrahem. Zavražděná osoba je nazývána obětí.

Život je chráněn i v době, kdy osoba, o níž se jedná, je nevyлéčitelně smrtelně nemocná nebo je smrtelně zraněná a její smrt je již neodvratná. Je proto trestný i útok na život takové osoby, a to i z důvodů tzv. *euthanasie*, kterou se rozumí uspíšení smrti

²⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1460.

z útrpnosti, aby bylo zkráceno utrpení umírajícího, a to často na jeho vlastní a výslovnou žádost.²⁶

Od roku 1989 dochází na území České republiky k poměrně výraznému nárůstu vražd. Již v roce 1990 vzrostl počet evidovaných vražd téměř na dvojnásobek, kdy z počtu 126 evidovaných skutků v roce 1989 došlo k navýšení na 212 evidovaných vražd v roce následujícím. Dále dochází k postupnému nárůstu na konci 90. let, kdy v roce 1998 zaznamenáváme doposud nejvyšší počet spáchaných vražd na území ČR, a to celkem 313. V roce 2013 evidujeme 182 skutků nabývajících znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu. Vraždy patří mezi trestné činy s nejvyšší mírou objasněnosti. V roce 2013 tato činila 90,7 %. Mezi stíhanými osobami převažovaly osoby mužského pohlaví s 85,5 %. Vliv alkoholu u trestného činu vraždy byl v roce 2013 zaznamenán ve 32,7 % případů.²⁷

V roce 2019 bylo spácháno 143 vražd, z toho 128 objasněných. Celková objasněnost vražd je 89,5 %.²⁸

Charakteristika a motivace vražd:

- z interpersonálních konfliktů (např. žárlivost, msta)
- ze ziskuchtivosti (např. loupežné vraždy)
- vyřizování účtů mezi organizovanými kriminálními skupinami
- nájemné vraždy, tzv. na objednávku
- sexuálně orientované.²⁹

§ 140 TZ – Vražda

- (1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.*
(2) Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.
(3) Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2
a) na dvou nebo více osobách,

²⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1461–1462.

²⁷ GRIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie.* 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. str. 230.

²⁸ POLICE ČESKÉ REPUBLIKY: *Statistické přehledy kriminality za rok 2019.* www.policie.cz, 2020 [online]. [cit. 9. 3. 2020]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>>.

²⁹ SVATOS, Roman. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. str. 78.

- b) na těhotné ženě,*
 - c) na dítěti mladším patnácti let,*
 - d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,*
 - e) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,*
 - f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,*
 - g) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,*
 - h) opětovně,*
 - i) zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo*
 - j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.*
- (4) Příprava je trestná.*

3.1.2 Zabití

V souvislosti s rozlišováním nových forem úmyslného usmrcení upravuje trestní zákoník privilegovanou skutkovou podstatu zabití, která postihuje méně typově škodlivé (závažné) případy úmyslného usmrcení. Zákonodárce tak prostřednictvím privilegujících znaků (mimořádný duševní stav pachatele anebo předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného) odlišuje takové jednání od vraždy, neboť uvedené znaky činí jednání pachatele méně morálně zavrženíhodným.³⁰

S ohledem na výrazně nižší trestní sazbu oproti vraždě lze usuzovat, že silné rozrušení pachatele provázející úmyslné usmrcení musí být v konkrétním případě velmi výrazné a ze společenského hlediska do značné míry pochopitelné a ospravedlnitelné. Je přitom jednoznačně zřejmé, že nemůže být privilegováno rozrušení, které by mělo původ v hněvu, zlobném afektu, pomstě apod., tedy že by nešlo o obrannou reakci, ale o reakci mající povahu útoku, byť vyprovokovaného.³¹

§ 141 TZ – Zabití

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.

(2) Odnětím svobody na pět až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) na dvou nebo více osobách,

b) na těhotné ženě, nebo

³⁰ KUCHTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. str.17.

³¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 527.

c) na dítěti mladším patnácti let.

3.1.3 Vražda novorozeného dítěte matkou

Jde ve vztahu k vraždě o privilegovanou skutkovou podstatu, která je s ohledem na konkrétní subjekt a specifikum silného rozrušení ve vztahu speciality i k privilegované skutkové podstatě zabití, tedy úmyslnému usmrcení spáchanému v silném rozrušení.³²

Objektem tohoto trestného činu je život novorozeného dítěte, které je rovněž předmětem útoku. Novorozeným dítětem se rozumí dítě již od počátku porodu.³³

Novorozeným dítětem se rozumí dítě od počátku porodu, a to i tehdy, když zcela neopustilo matčino tělo a není od něj zcela odděleno. Až do počátku porodu jde o lidský plod.³⁴

Rozrušení způsobené porodem je výjimečné rozpoložení matky, které má původ ve fyziologických procesech vyvolaných porodem. Tento psychický stav oslabuje vůli matky a její odolnost vůči vnějším i vnitřním podnětům a brzdí plné rozvinutí mateřského pudu.³⁵

Četnost této trestné činnosti je velmi malá: v letech 1996–2000 bylo za tento trestný čin (podle § 220 TZ z roku 1961) odsouzeno celkem osm žen, z toho polovina v roce 2000 (podle statistik Ministerstva Spravedlnosti ČR). V letech 2001–2010 pak bylo za tuto trestnou činnost stíháno celkem 8 žen.³⁶

§ 142 TZ – Vražda novorozeného dítěte matkou

Matka, která v rozrušení způsobeném porodem úmyslně usmrtí při porodu nebo bezprostředně po něm své novorozené dítě, bude potrestána odnětím svobody na tři léta až osm let.

³² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 533.

³³ KUČTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. str.20.

³⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II*. §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck,2012. str. 1497.

³⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II*. §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck,2012. str. 1497.

³⁶ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. str. 408.

3.1.4 Usmrcení z nedbalosti

Jak z názvu vyplývá, jedná se o nedbalostní trestný čin. Pachatel v tomto případě nemá v úmyslu jinému způsobit smrt, těžkou újmu na zdraví ani ublížit na zdraví.

Usmrcení z nedbalosti (§ 143 TZ) zvyšuje ochranu života tím, že na rozdíl od předchozí úpravy trestného činu ublížení na zdraví, který zahrnuje jak nedbalostní způsobení smrti, tak i těžké újmy na zdraví, upravuje samostatnou skutkovou podstatu pouze způsobení smrti a stanoví přísnější trest než za nedbalostní těžké ublížení na zdraví (§ 147 TZ). V souvislosti s tím zákon upřesňuje okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby.³⁷

Rozhodným je, zda pachatel věděl nebo vědět mohl a měl, že porušením některého předpisu bude jednat za takových okolností, že tím může způsobit následek uvedený ve zvláštní části trestního zákona.³⁸

§ 143 TZ – Usmrcení z nedbalosti

(1) Kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony.

(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 3 smrt nejméně dvou osob.

3.1.5 Účast na sebevraždě

Pokus sebevraždy není trestným činem, ale za to účast na sebevraždě jiného trestným činem je. Sebevražda znamená zapříčinit úmyslné usmrcení sobě samému.

Trestní postih účasti na sebevraždě vychází ze zásady, že byť je sebevražda sociálně-patologickým jevem, nelze jeho řešení v moderní době spatřovat v jejím trestním postihu, byť v minulosti u nás v případě pokusu, který pachatel přežil, sebevražda trestná byla. Pokus sebevraždy se podle trestního zákona nestíhá ani

³⁷ FENYK, Jaroslav. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 1. díl – Trestní zákoník*. Praha: Linde, 2010. str. 532.

³⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II. §140 až 421. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1502.

v případě, pokud by se tím pachatel hodlal vyhnout plnění branné povinnosti nebo vojenské služby.³⁹

Pohnutí k sebevraždě je jakékoli jednání, které je způsobilé vyvolat v jiné osobě (sebevrahovi) rozhodnutí sáhnout si na život. Může jít o přemlouvání, poučení o možnosti spáchat sebevraždu, ale i schvalování sebevraždy u jiné osoby, pokud jím má být vzbuzeno rozhodnutí konkrétní osoby spáchat sebevraždu.⁴⁰

Pokud by však pachatel jiného fyzickým nebo psychickým nátlakem donutil k sebevraždě, mohlo by to být posuzováno jako vražda podle § 140 odst. 1 nebo 2 TZ.⁴¹

§ 144 TZ – Účast na sebevraždě

(1) Kdo jiného pohne k sebevraždě nebo jinému k sebevraždě pomáhá, bude potrestán, došlo-li alespoň k pokusu sebevraždy, odnětím svobody až na tři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti nebo na těhotné ženě.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let nebo na osobě stížené duševní poruchou.

3.2 Trestné činy proti zdraví

Trestné činy proti zdraví jsou závažné především z důvodu, že člověk nepřichází o život, ale mnohdy mu přetrvávají doživotní fyzické a psychické následky.

Objektem je lidské zdraví. Chráněno je lidské zdraví i u člověka nemocného nebo zraněného.⁴² Trestní zákoník rozlišuje podle stupně závažnosti dva druhy ublížení na zdraví:

- těžká újma na zdraví,
- ublížení na zdraví.

Jde o právní pojmy. Soud rozhoduje o naplnění těchto znaků na podkladě lékařských zpráv a znaleckých posudků (srov. č. 16/1964 Sb. rozh. tr.). Obsahem těchto podkladů musí být dostatečně podrobný popis poruchy nebo jiného onemocnění, jejich

³⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1522.

⁴⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1523.

⁴¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1523.

⁴² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část.* 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 539.

příznaků a z toho vyplývajících omezení pro poškozeného, jakož i okolnosti spojené s jejím léčením.⁴³

§ 122 TZ – Ublížení na zdraví a těžká újma na zdraví

(1) Ublížením na zdraví se rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařského ošetření.

(2) Těžkou újmu na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění. Za těchto podmínek je těžkou újmu na zdraví

- a) zmrzačení,*
- b) ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti,*
- c) ochromení údu,*
- d) ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí,*
- e) poškození důležitého orgánu,*
- f) zohyzdění,*
- g) vyvolání potratu nebo usmrcení plodu,*
- h) mučivé útrapy, nebo*
- i) delší dobu trvající porucha zdraví.*

Za delší dobu trvající poruchu zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) TZ se považuje vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění, které omezují způsob života poškozeného nejméně po dobu 6 týdnů. Vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění především znamená (na rozdíl od "ublížení na zdraví") velmi citelnou újmu v obvyklém způsobu života poškozeného. Doba, po kterou trvá tento vážný stav, však bývá ve většině případů podstatně kratší, než trvá celkové léčení a pracovní neschopnost, a často i kratší než 6 týdnů. Závěr, že i zde jde o těžkou újmu na zdraví, může být odůvodněn závažnější povahou poruchy zdraví a příznaků, které ji provázely, nebo také značnou délkou léčení a pracovní neschopností výrazně přesahující 6 týdnů.⁴⁴

Ublížením na zdraví se podle výkladového ustanovení § 122 odst. 1 TZ rozumí stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, které porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen na krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařské ošetření. Za ublížení na zdraví se v soudní praxi pokládá porucha zdraví poškozeného nebo jiné onemocnění, které mu znesnadňuje obvyklý způsob života nejméně 7 dní (č. II/1965, 16/1986 str. 75 Sb. rozh. tr.). Důležitým kritériem při tom je pracovní neschopnost. Nelze se však omezit jen na

⁴³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 539

⁴⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 542.

toto kritérium nebo jen na dobu trvání poruchy zdraví. Při posuzování pojmu ublížení na zdraví je třeba vycházet ze zhodnocení všech důležitých okolností, zejména povahy poruchy, jakými příznaky se projevovала, který orgán nebo která funkce byly narušeny, jaká byla bolestivost poranění a její intenzita, jaké lékařské ošetření si poranění vyžádalo a do jaké míry porucha zdraví narušila obvyklý způsob života poškozeného včetně toho, zda a na jakou dobu jej vyřadila z pracovního procesu.⁴⁵

3.2.1 Těžké ublížení na zdraví

Způsobení těžké újmy na zdraví je jakékoli jednání (konání i opomenutí), jehož následkem je těžká újma na zdraví. Přitom je nerozhodné, jakých prostředků bylo při něm použito (zda k němu došlo např. opakovanými údery pěstí nebo za použití nože nebo jiné zbraně ve smyslu § 118 TZ), zda šlo o jednání jednorázové nebo o jednání postupné a dlouhodobé.⁴⁶

Těžká újma na zdraví je definována v § 122 odst. 2 TZ, podle kterého je tato újma na zdraví vymezena dvěma podmínkami:

- a) je to jen vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění,
- b) které je zároveň některým z taxativně uvedených případů:
 - zmrzačení,
 - ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti,
 - ochromení údu,
 - ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí,
 - poškození důležitého orgánu,
 - zohyzdění,
 - vyvolání potratu nebo usmrcení plodu,
 - mučivé útrapy,
 - delší dobu trvající porucha zdraví.⁴⁷

§ 145 TZ – Těžké ublížení na zdraví

(1) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

⁴⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 542-543.

⁴⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II*. §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1528.

⁴⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II*. §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1529.

(2) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) na dvou nebo více osobách,

b) na těhotné ženě,

c) na dítěti mladším patnácti let,

d) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,

e) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,

f) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

g) opětovně nebo poté, co spáchal jiný zvlášť závažný zločin spojený s úmyslným způsobením těžké újmy na zdraví nebo smrti nebo jeho pokus, nebo

h) ze zavrženíhodné pohnutky.

(3) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(4) Příprava je trestná.

3.2.2 Ublížení na zdraví

Rozdíl mezi ublížením na zdraví a těžkou újmou na zdraví záleží v tom, že při těžké újmě na zdraví musí jít o vážnou poruchu zdraví nebo vážné onemocnění, které postižený pociťuje jako citelnou újmu v obvyklém způsobu života, což vyplývá i ze srovnání s dalšími druhy těžké újmy na zdraví uvedenými v § 122 odst. 2 písm. a) až h) TZ a dále v tom, že porucha zdraví musí mít delší trvání, což trestní zákoník v § 122 odst. 2 písm. i) TZ vyjadřuje slovy "delší dobu trvající porucha zdraví".⁴⁸

Pachatelé tohoto trestného činu se podle řady badatelů svými osobnostními charakteristikami blíží pachatelům trestného činu vraždy. V typologii mladistvých násilných delikventů se prakticky všichni pachatelé tohoto trestného činu vyskytovali ve dvou osobnostních typech, a sice typu "nesocializovaný" a "intelektově deficitní". Jejich typickou charakteristikou jsou tedy nízké intelektové schopnosti a psychopatický vývoj.⁴⁹

§ 146 TZ – Ublížení na zdraví

(1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

⁴⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1544.

⁴⁹ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky.* 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. str. 420.

- a) na těhotné ženě,*
 - b) na dítěti mladším patnácti let,*
 - c) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,*
 - d) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo*
 - e) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.*
- (3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobil-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.*
- (4) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, způsobil-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.*

3.2.3 Ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky

Skutková podstata trestného činu ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a TZ je privilegovanou skutkovou podstatou k trestným činům těžkého ublížení na zdraví podle § 145 TZ a ublížení na zdraví podle § 146 TZ. Tato privilegovaná skutková podstata postihuje nižším trestem případy, při nichž pachatel jinému úmyslně ublíží na zdraví nebo způsobí těžkou újmu na zdraví v silném rozrušení ze strachu, úleku nebo zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného.⁵⁰

§ 146a TZ – Ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky

- (1) Kdo jinému úmyslně způsobí ublížení na zdraví v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody až na jeden rok.*
- (2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, způsobil-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.*
- (3) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody až na čtyři léta.*
- (4) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán,*
- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 3 na dvou nebo více osobách,*
 - b) spáchá-li takový čin na těhotné ženě, nebo*
 - c) spáchá-li takový čin na dítěti mladším patnácti let.*
- (5) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobil-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 3 smrt.*

⁵⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1552.

3.2.4 Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti

Jde o trestný čin poruchový (je předpokládána těžká újma na zdraví), a proto pouhé ohrožení zdraví jiného z nedbalosti, byť by těžká újma na zdraví hrozila, není tímto trestným činem.⁵¹

Značný počet nedbalostních trestných činů proti životu a zdraví tvoří trestné činy spáchané v dopravě.⁵²

§ 147 TZ – Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti

(1) Kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

(3) Kdo z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

3.2.5 Ublížení na zdraví z nedbalosti

Ublížení na zdraví se rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen pro krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařské ošetření.⁵³

Za důležitou povinnost, která je předpokladem trestnosti ublížení na zdraví zaviněného z nedbalosti a vyšší trestnosti u těžké újmy na zdraví způsobené z nedbalosti, je podle judikatury pokládána taková povinnost, jejíž porušení za dané konkrétní situace zpravidla podstatně zvyšuje nebezpečí pro lidský život nebo zdraví.⁵⁴

Tento trestný čin je spáchán pouze, pokud při něm dojde k ublížení na zdraví tím, že pachatel poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání,

⁵¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1560.

⁵² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část.* 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 546.

⁵³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1576.

⁵⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část.* 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 546.

postavení nebo funkce nebo uloženu mu podle zákona. V případě, že nejsou splněny tyto kritéria, jedná se pouze o přestupek.

§ 148 TZ – Ublížení na zdraví z nedbalosti

(1) Kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženu mu podle zákona, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo z nedbalosti způsobí ublížení na zdraví nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta

3.3 Trestné činy ohrožující život nebo zdraví

V dílu 3 hlavy I. zvláštní části trestního zákona jsou skutkové podstaty, které chrání před ohrožením života a zdraví osob. Jde o trestné činy ohrožovací, což znamená, že k jejich dokonání postačí pouhé ohrožení chráněného zájmu, Jejich následek spočívá ve vyvolání reálného nebezpečí.⁵⁵

3.3.1 Mučení a jiné nelidské a kruté zacházení

Valné shromáždění OSN přijalo dne 9. prosince 1975 Deklaraci o ochraně všech osob před mučením a jiným krutým, nelidským či ponižujícím zacházením nebo trestáním. Dne 10. prosince 1984 byla sjednána Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (dále jen "Úmluva"). Po podpisu a ratifikaci vstoupila Úmluva v platnost pro Československo dnem 6. srpna 1988, přičemž byla publikována ve Sbírce zákonů pod č. 143/1988 Sb.⁵⁶

Úmluva v čl. 1 definuje mučení jako jakékoli jednání, jímž je člověku úmyslně působena silná bolest nebo tělesné či duševní utrpení s cílem získat od něho nebo od třetí osoby informace nebo přiznání, potrestat jej za jednání, jehož se dopustil on nebo třetí osoba nebo z něhož jsou podezřelí, nebo s cílem zastrašit nebo přinutit jej nebo třetí osobu, nebo z jakéhokoli jiného důvodu založeného na diskriminaci jakéhokoli druhu, když se takového jednání dopouští úřední osoba nebo jiná osoba jednáající z úředního pověření nebo jakákoli jiná osoba jednáající z jejich podnětu či s jejich výslovným nebo tichým souhlasem.⁵⁷

⁵⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 547.

⁵⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II*. §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1586.

⁵⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II*. §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1587.

§ 149 TZ – Mučení a jiné nelidské a kruté zacházení

(1) Kdo mučením nebo jiným nelidským a krutým zacházením v souvislosti s výkonem pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci působí jinému tělesné nebo duševní utrpení, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako úřední osoba,

b) spáchá-li takový čin na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,

c) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

d) spáchá-li takový čin nejméně se dvěma osobami, nebo

e) spáchá-li takový čin opětovně.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na těhotné ženě,

b) spáchá-li takový čin na dítěti mladším patnácti let,

c) spáchá-li takový čin zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, nebo

d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na osm až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

3.3.2 Neposkytnutí pomoci

Vzhledem k tomu, že poskytnout pomoc člověku, který je v nebezpečí smrti, nebo jeví známky vážné poruchy zdraví, vyplývá ze zásady humanizmu a vztahu člověka k člověku, kdy nikdo nemůže nečinně přihlížet tomu, že je jiný lidský život v nebezpečí, nová úprava pouze s terminologickými úpravami (doplnění pojmem "jiné vážné onemocnění" v zájmu terminologického sjednocení s definicí vážné poruchy zdraví) přebírá osvědčené trestné činy neposkytnutí pomoci ve všech jejich dosavadních formách.⁵⁸

Potřebnou pomocí je třeba především rozumět takovou pomocí, která je zapotřebí k odvrácení nebo snížení nebezpečí smrti ohroženého. Není to pouze pomoc, která by spolehlivě vedla k záchraně. Dále je to pomoc, jež je zapotřebí poskytnout ohrožené osobě, která jeví známky vážné poruchy zdraví nebo jiného vážného onemocnění (i zde jde především o odvrácení nebo snížení nebezpečí smrti), pomoc potřebná k zabránění

⁵⁸ FENYK, Jaroslav. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 1. díl – Trestní zákoník*. Praha: Linde, 2010. str. 596.

vzniku další újmy na zdraví, pomoc potřebná k ošetření zranění nebo jiné vážné poruchy zdraví apod.⁵⁹

Pachatelem trestného činu neposkytnutí pomoci je pouze fyzická osoba, přičemž to může být:

- a) kdokoliv (podle § 150 odst. 1 TZ),
- b) osoba povinná poskytnout potřebnou pomoc podle povahy svého zaměstnání (podle § 150 odst. 2 TZ),
- c) řidič dopravního prostředku, který měl účast na dopravní nehodě (podle § 151 TZ)⁶⁰

Osobou povinnou poskytnout potřebnou pomoc podle povahy svého povolání, bude typicky lékař, zdravotní sestra, plavčík, hasič, policista, člen horské služby apod.

61

§ 150 TZ – Neposkytnutí pomoci

(1) Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo jiného vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač je podle povahy svého zaměstnání povinen takovou pomoc poskytnout, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

3.3.3 Neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku

Řidičem dopravního prostředku se rozumí řidič jakéhokoli dopravního prostředku, nejen řidič motorového vozidla.⁶² Může to být i řidič dopravního prostředku, který nezavinil dopravní nehodu, ale měl na ní účast.

Dopravním prostředkem se zde míní jakékoli vozidlo či jiné zařízení, sloužící k dopravě (silniční, kolejové, lanové atd.), ať už motorové či nemotorové. Dopravním prostředkem může být i povoz tažený koňmi či jízdní kolo. Není možné se však omezovat jen na silniční dopravu, a proto definici dopravního prostředku nelze přejímat z předpisů o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, ale může se

⁵⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1593.

⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné.* 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. str. 569.

⁶¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné.* 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. str. 569.

⁶² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1598.

jednat např. o drážní dopravní prostředek, a to i lokomotivu (řidičem s pak rozumí strojvedoucí).⁶³

Trestní odpovědnost se nevztahuje na další účastníky nehody jako například spolujezdec, pasažér či chodec.

Nejčastěji jde o dopravní nehody v silničním provozu, avšak může jít o dopravní nehody i v jiných druzích dopravy.⁶⁴

Potřebná pomoc je taková pomoc, která je nutná k odvrácení nebo snížení nebezpečí smrti ohroženého, popř. k tomu, aby taková osoba neutrpěla další újmu na zdraví v důsledku neposkytnutí pomoci. Je to zejména první pomoc, kterou účinně mohou a jsou schopni poskytnout ti, kdo jsou na dosah ohroženého. Není to pouze pomoc, která by spolehlivě vedla k záchraně. Povinnost poskytnout pomoc postihuje každého, kdo je v dosahu ohrožené osoby a má možnost jí pomoc poskytnout. Potřebná pomoc může záležet např. i v přivolání odborné pomoci.⁶⁵

§ 151 TZ – Neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku

Řidič dopravního prostředku, který po dopravní nehodě, na níž měl účast, neposkytne osobě, která při nehodě utrpěla újmu na zdraví, potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na pět let nebo zákazem činnosti.

3.3.4 Šíření nakažlivé lidské nemoci

Nakažlivými lidskými nemocemi podle § 152 TZ jsou ty lidské nemoci, které jsou se zřetelem zmocňující ustanovení § 154 TZ uvedeny v novém nařízení vlády č. 453/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákona stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdců užitkových rostlin.⁶⁶

⁶³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1598.

⁶⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1598.

⁶⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část.* 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 550.

⁶⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1602–1603.

Nakažlivé lidské nemoci jsou: AIDS včetně viru HIV, amébová úplavice, dávivý kašel, cholera, hemorhagické horečky například Ebola, mor, ornitóza a psitakóza, otravy a nákazy infekčního původu šířené potravinami a vodou, pohlavní nemoci, salmonelózy, SARS – těžký akutní respirační syndrom, trachom, trichinóza, tuberkulóza, tyf břišní a paratyf B, tyf skvrnitý, úplavice bacilární, virové hepatitidy, hepatitida B, záškrť.⁶⁷

§ 152 TZ – Šíření lidské nakažlivé nemoci

(1) Kdo úmyslně způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek,

c) poruší-li takovým činem důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo

d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nejméně dvou osob.

(5) Příprava je trestná.

3.3.5 Šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti

Jde o nedbalostní ohrožovací trestný čin, který je dokonán způsobením nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí.⁶⁸

Pachatelem tohoto trestního činu může být kterákoli fyzická osoba, ale zpravidla to bude osoba, která má uloženo dodržování uvedených hygienických požadavků, nebo osoba, která vykonává činnosti epidemiologicky závažné, anebo osoba v karanténě apod., která z nedbalosti nedodrží příslušné povinnosti, omezení nebo zákazy.⁶⁹

⁶⁷ ČESKO. Nařízení vlády č. 453 ze dne 22. prosince 2009 kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. 2009. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-453>>.

⁶⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1609.

⁶⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1609–1610.

§ 153 TZ – Šíření lidské nakažlivé nemoci z nedbalosti

(1) Kdo z nedbalosti způsobí nebo zvýší nebezpečí zavlečení nebo rozšíření nakažlivé nemoci u lidí, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek,

b) poruší-li takovým činem důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt, nebo

b) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 2 písm. b) těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 3 proto, že hrubě porušil zákony na ochranu veřejného zdraví.

(5) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil předpisy na ochranu veřejného zdraví.

3.3.6 Ohrožení pohlavní nemocí

Pohlavní nemocí se rozumí některá z klasických pohlavních nemocí, a to příjice (syphilis), kapavka (Gonorrhoea), měkký vřed (Ulcus molle) a čtvrtá pohlavní nemoc (Lymphogranuloma venerum). V praxi se vedly spory, zda sem lze zařadit i nyní se velmi rozšiřující AIDS (selhání imunitního systému), což podle našeho názoru není správné, a to vzhledem k tomu, že se k pohlavním chorobám nezařazují i další nemoci, které se také mohou přenést při pohlavním styku (např. svrab). I když se AIDS přenáší také pohlavním stykem (ale i jinak, například transfuzí krve, vpichy nesterilními injekčními jehlami a podobně), nejde o venerickou nemoc ve smyslu § 155 TZ, a proto ohrožení touto závažnou chorobou není v praxi postihováno jako trestný čin ohrožení pohlavní nemocí.⁷⁰

Formulace „byť i z nedbalosti“ znamená, že trestný čin ohrožení pohlavní nemocí je možné spáchat jak úmyslně, tak i z nedbalosti. Někdy je přehlíženo, že jde o trestný čin ohrožovací, u kterého pro závěr, že byl spáchán úmyslně, postačí prokázat, že úmysl pachatele zahrnoval vznik nebezpečí nákazy pohlavní nemocí poškozeného, a nikoli vlastní pohlavní nákazu ve formě pohlavní nemoci. Vykonal-li tedy pachatel soulož, ačkoli věděl, že trpí pohlavní chorobou, kterou může na partnera (poškozeného) přenést pohlavním stykem, a tak tomu v praxi obvykle je, nutně jednal ve vztahu

⁷⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1614.

k následku trestného činu podle § 155 TZ v přímém úmyslu, a nikoli z nedbalosti. Nedbalostní forma tohoto trestného činu přichází v úvahu prakticky jen tehdy, když pachatel v době jednání, jímž vydává jiného v nebezpečí pohlavní nákazy, nemá lékařským vyšetřením ověřeno, že choroba, jíž trpí, je chorobou pohlavní a spoléhá bez přiměřených důvodů, že tomu tak není.⁷¹

§ 155 TZ – Ohrožení pohlavní nemocí

Kdo jiného vydá, byť i z nedbalosti, nebezpečí nákazy pohlavní nemocí, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

3.3.7 Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty

Co se rozumí potravinami, uvádí zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, v platném znění. Jsou jimi látky určené ke spotřebě člověkem v nezměněném nebo upraveném stavu jako jídlo nebo nápoj, nejde-li o léčiva a omamné nebo psychotropní látky; za potravinu podle tohoto zákona se považují i přídatné látky, látky pomocné a látky určené k aromatizaci, které jsou určeny k prodeji spotřebiteli za účelem konzumace.⁷²

Jinými předměty jsou věci sloužící k uspokojování lidských potřeb, např. kosmetické prostředky, hračky, léky, nářadí, přístroje, stroje a dopravní prostředky.⁷³

§ 156 TZ – Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty

(1) Kdo v rozporu s jiným právním předpisem má na prodej nebo pro tento účel vyrobí anebo sobě nebo jinému opatří úmyslně potraviny nebo jiné předměty, jejichž požití nebo užití k obvyklému účelu je nebezpečné lidskému zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek,

c) poruší-li takovým činem důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo

d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

⁷¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1615.

⁷² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část.* 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 557.

⁷³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1619.

(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nejméně dvou osob.

(5) Příprava je trestná.

3.3.8 Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti

Jde o nedbalostní ohrožovací trestný čin. K ohrožení zde dochází již tím, že pachatel má na prodej potraviny či jiné předměty, jejichž požití nebo užití k obvyklému účelu je nebezpečné lidskému zdraví. Nevyžaduje se, aby byly skutečně prodány.⁷⁴

Pachatelem tohoto trestného činu ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti může být *kteřákoli fyzická osoba* (obecný subjekt), ale v praxi je to zpravidla osoba, která se zabývá obchodem s potravinami či jinými předměty.⁷⁵

§ 157 TZ – Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti

(1) Kdo v rozporu s jiným právním předpisem má na prodej nebo pro tento účel vyrobí anebo sobě nebo jinému opatří z nedbalosti potraviny nebo jiné předměty, jejichž požití nebo užití k obvyklému účelu je nebezpečné lidskému zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody až na dvě léta bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek,

b) poruší-li takovým činem důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt, nebo

b) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 2 písm. b) těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 3 písm. a) proto, že hrubě porušil hygienické nebo jiné zákony týkající se takových potravin nebo předmětů.

(5) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil hygienické nebo jiné zákony týkající se takových potravin nebo předmětů.

⁷⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1624.

⁷⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1624.

3.3.9 Rvačka

Pod pojmem rvačka je třeba rozumět vzájemné napadání nejméně tří osob, při kterém se střídá útok a protiútok, a v důsledku toho se všichni účastníci rvačky navzájem ohrožují na životě nebo zdraví. Vzájemné napadání musí tedy být takové povahy a intenzity, že při něm skutečně dochází k ohrožení na životě nebo zdraví. Při splnění této podmínky nezáleží na způsobu, kterým se účastníci rvačky napadají, jakých nástrojů, zbraní přitom používají a podobně.⁷⁶

Rozdíl mezi nutnou obranou a rvačkou spočívá v tom, že nutná obrana předpokládá rozdělení osob, které se střetly, na dvě strany, z nichž jedna je v roli útočníka a druhá v roli obránce, zatímco pro rvačku je charakteristické vzájemné, často nepřehledné, napadání více osob. Pro postavení strany útočné je rozhodující počáteční iniciativa, tedy kdo dříve začal (mohou se však uplatnit i další pomocná kritéria, a to jaká byla pohnutka či motiv jednání každé ze stran, co předcházelo vlastnímu násilnému jednání, či jednání směřovalo ke stupňování konfliktu apod.).⁷⁷

§ 158 TZ – Rvačka

- (1) Kdo úmyslně ohrozí život nebo zdraví jiného tím, že se zúčastní rvačky, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.*
- (2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, je-li při činu uvedeném v odstavci 1 jinému způsobena těžká újma na zdraví.*
- (3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, je-li při činu uvedeném v odstavci 1 jinému způsobena smrt.*

3.4 Trestné činy proti těhotenství ženy

Přípustný – dovolený způsob přerušování těhotenství je upraven zákonem č. 66/1986 Sb., o přerušování těhotenství, a vyhláškou č. 75/1986 Sb., kterou se citovaný zákon provádí. Těhotenství lze podle těchto předpisů přerušit za stanovených podmínek jednak na žádost těhotné ženy, jednak ze zdravotních důvodů.⁷⁸

Umělé přerušování těhotenství, které představuje usmrcení lidského plodu, je z hlediska zájmů společnosti považováno za jev negativní. Zákaz potratů a trestní postih všech případů přerušování těhotenství však není správnou cestou k odstranění tohoto jevu, neboť vede těhotné ženy, které si z některých důvodů nepřejí mít dítě, k tomu, aby se

⁷⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1628.

⁷⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1629.

⁷⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část.* 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 560.

podrobovaly neodborným zákrokům významně ohrožujícím jejich život a zdraví. Proto jsou zákonné možnosti přerušeni těhotenství stanoveny v současné právní úpravě velmi široce.⁷⁹

Trestní zákon navazuje na platný zákon č. 66/1986 Sb., o umělém přerušeni těhotenství, a prováděcí vyhlášku k tomuto zákonu pod č. 75/1986 Sb., které stanoví přípustný způsob umělého přerušeni těhotenství za žádost těhotné ženy nebo ze zdravotních důvodů.⁸⁰

3.4.1 Nedovolené přerušeni těhotenství bez souhlasu těhotné ženy

Těhotnou je žena v období od nidace do začátku porodu, neboť těhotenství je stav počínající uhnízděním oplodněného vajíčka v děložní sliznici (nidace) v těle matky až do počátku porodu. Plod totiž přechází v živého člověka právě tímto okamžikem.⁸¹

Těhotenství je stav od nidace (uhnízdění, zachycení oplodněného vajíčka v děložní sliznici) do začátku porodu.⁸²

Potrat je nepochybně jev sociálněpatologický, neboť znamená smrt klíčícího života a ohrožení zdraví těhotné ženy. Podle převládajícího názoru však nelze potraty vymýtit ani nejpřísnějšími tresty, neboť taková trestní politika uplatňována v minulosti způsobila větší zlo, než je to, jemuž měla zabránit. Čím přísnější jsou trestní sazby, kterými zákon za provedení potratu hrozí, tím jsou zpravidla dražší nelegálně odborně provedené potraty, a proto se ženy uchylují k pokoutním anděličkářům nebo se snaží "pomoci si samy", a mnohdy na to doplácují svým životem nebo těžkým poškozením zdraví.⁸³

§ 159 TZ – Nedovolené přerušeni těhotenství bez souhlasu těhotné ženy

(1) Kdo bez souhlasu těhotné ženy uměle přeruší její těhotenství, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

(2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na ženě mladší osmnácti let,

b) spáchá-li takový čin za použití násilí, pohrůžky násilí nebo pohrůžky jiné těžké újmy,

c) spáchá-li takový čin zneužívaje tísně nebo závislosti těhotné ženy,

⁷⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 560.

⁸⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II*. §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1633.

⁸¹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II*. §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1634.

⁸² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II*. §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1634.

⁸³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II*. §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1633.

- d) spáchá-li takový čin opětovně, nebo*
e) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.
(3) *Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt.*
(4) *Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nejméně dvou osob.*
(5) *Příprava je trestná.*

3.4.2 Nedovolené přerušování těhotenství se souhlasem těhotné ženy

Přerušování těhotenství je možné jen v době, kdy plod je živý. Jestliže plod již odumřel a posuzovaným jednáním byl jen odstraněn, je takový úkon přípustný za podmínky, že byl proveden lege artis.⁸⁴

Musí jít o umělé přerušování těhotenství se souhlasem těhotné ženy. Souhlas může být dán jakýmkoliv způsobem, a to i konkludentně (kývnutí hlavou, potřesení rukou, nevyjádření protestu, mlčky).⁸⁵

Přípustný způsob umělého přerušování těhotenství je upraven zákonem České národní rady č. 66/1986 Sb., o umělém přerušování těhotenství, podle něhož lze těhotenství přerušit a prováděcí vyhláškou k tomuto zákonu 75/1986 Sb.:

- na žádost těhotné ženy (jestliže o to písemně požádá, nepřesahuje-li těhotenství dvanáct týdnů a nebrání-li tomu její zdravotní důvody; ženě, která nedovršila šestnácti let, lze takto uměle přerušit těhotenství se souhlasem zákonného zástupce, popř. toho, jemuž byla svěřena do výchovy);
- ze zdravotních důvodů (s jejím souhlasem nebo z jejího podnětu, jestliže je ohrožen její život nebo zdraví nebo zdravý vývoj plodu nebo jestliže jde o geneticky vadný vývoj plodu).⁸⁶

§ 160 TZ – Nedovolené přerušování těhotenství se souhlasem těhotné ženy

(1) *Kdo se souhlasem těhotné ženy uměle přeruší její těhotenství jinak než způsobem přípustným podle zákona o umělém přerušování těhotenství, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti.*

(2) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,*

a) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na ženě mladší osmnácti let,*

⁸⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1641.

⁸⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1641.

⁸⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1641.

- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch,*
c) páchá-li takový čin soustavně, nebo
d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.
(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt.
(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nejméně dvou osob.
(5) Příprava je trestná.

3.4.3 Pomoc těhotné ženě k umělému přerušení těhotenství

Objektivní stránka spočívá v pomáhání těhotné ženě k tomu, aby:

- své těhotenství sama uměle přerušila nebo
- jiného požádala nebo jinému dovolila, aby jí bylo těhotenství uměle přerušeno jinak než způsobem přípustným podle zákona o umělém přerušení těhotenství.⁸⁷

Pomoc těhotné ženě je tu pachatelstvím, neboť těhotná žena se sama trestného činu nedopouští.⁸⁸

§ 161 TZ – Pomoc těhotné ženě k umělému přerušení těhotenství

- (1) Kdo těhotné ženě pomáhá k tomu, aby*
a) své těhotenství sama uměle přerušila, nebo
b) jiného požádala nebo jinému dovolila, aby jí bylo těhotenství uměle přerušeno jinak než způsobem přípustným podle zákona o umělém přerušení těhotenství, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.
(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,
a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči ženě mladší osmnácti let, nebo
b) přispěje-li takovým činem k těžké újmě na zdraví u těhotné ženy.
(3) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán, přispěje-li činem uvedeným v odstavci 1 k smrti těhotné ženy.

3.4.4 Svádění těhotné ženy k umělému přerušení těhotenství

Pojem svádí vyjadřuje v podstatě návod ve smyslu § 24 odst. 1 písm. b) TZ. Může jít o přemlouvání, poučení o možnosti provést nelegální přerušení těhotenství, ale i schvalování nelegálního potratu u jiné osoby, pokud jí má být vzbuzeno rozhodnutí u těhotné ženy nelegálně přerušit své těhotenství.⁸⁹

⁸⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1646.

⁸⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1646.

⁸⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1650.

Trestné je již pouhé svádění těhotné ženy k nelegálnímu přerušení těhotenství, a proto není nutné, aby se těhotná žena o přerušení svého těhotenství sama pokusila či je dokonce provedla, anebo aby již požádala jiného nebo mu dovolila, aby jí bylo těhotenství nelegálně přerušeno.⁹⁰

§ 162 TZ – Svádění těhotné ženy k umělému přerušení těhotenství

(1) Kdo svádí těhotnou ženu k tomu, aby

a) své těhotenství sama uměle přerušila, nebo

b) jiného požádala nebo jinému dovolila, aby jí bylo těhotenství uměle přerušeno jinak než způsobem přípustným podle zákona o umělém přerušení těhotenství, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči ženě mladší osmnácti let,

b) spáchá-li takový čin zneužívaje tísně nebo závislosti těhotné ženy, nebo

c) přispěje-li takovým činem k těžké újmě na zdraví u těhotné ženy.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán, přispěje-li činem uvedeným v odstavci 1 k smrti těhotné ženy.

3.5 Trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem

Poslední pátý díl první hlavy trestního zákona se zabývá trestnými činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem.

Tyto trestné činy byly do trestního zákona zařazeny v návaznosti na mezinárodní Úmluvu o lidských právech a biomedicíně č. 96/2001 Sb. a Dodatkový protokol k Úmluvě o lidských právech a biomedicíně o zákazu klonování lidských bytostí č. 97/2001 Sb. a navazující zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů.⁹¹

Výše zmíněné dokumenty byly přijaty s vědomím smluvních stran, že zneužití biologie a medicíny může vést k činům ohrožujícím lidskou důstojnost, a jejich cílem je chránit důstojnost a svébytnost všech lidských bytostí a zaručit každému při aplikaci biologie a medicíny i ostatní práva a základní svobody. Zájmy lidské bytosti jsou nadřazeny zájmům společnosti nebo vědy. Každý zákrok, jehož účelem je vytvořit

⁹⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1650.

⁹¹ FENYK, Jaroslav. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 1. díl – Trestní zákoník.* Praha: Linde, 2010. str. 621.

lidskou bytost, která je geneticky shodná s jinou lidskou bytostí, živou či mrtvou, je nepřípustné.⁹²

3.5.1 Neoprávněné odebrání tkání a orgánů

Především jde o trestné činy související s neoprávněnými odběry a neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi, buňkami a orgány, včetně provádění transplantací. Tyto trestné činy mají z hlediska trestněprávního přístupu zajistit ochranu důstojnosti a svébytnosti všech lidských bytostí, přičemž je nutno každému bez diskriminace zaručit úctu k integritě jeho bytosti a ostatní práva a základní svobody při aplikaci biologie a medicíny. Zájmy a blaho lidské bytosti jsou nadřazeny zájmům společnosti nebo vědy.⁹³

Nejdůležitějším obecným pravidlem podle článku 19 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně č. 96/2001 Sb. (dále jen "Úmluva") je, že odběr orgánů nebo tkání od žijící osoby pro účely transplantace lze provádět výhradně v zájmu léčebného přínosu pro příjemce, a pouze pokud není k dispozici žádný vhodný orgán nebo tkáň ze zemřelé osoby nebo jiná alternativní léčebná metoda srovnatelného účinku. Nezbytný svobodný a informovaný souhlas podle článku 5 Úmluvy musí být vyjádřen výslovně a konkrétně buď písemnou formou, nebo před příslušným úředním orgánem.⁹⁴

§ 164 TZ – Neoprávněné odebrání tkání a orgánů

(1) Kdo v rozporu s jiným právním předpisem provede jinému z jeho těla odběr tkáně, buňky nebo orgánu, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v rozporu s jiným právním předpisem pro sebe nebo pro jiného opatří, zprostředkuje, nabídne, doveze, vyveze nebo proveze odebranou lidskou tkáň, buňku nebo odebraný lidský orgán z těla živého člověka, anebo s takovou tkání, buňkou nebo orgánem jinak nakládá.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 na dítěti,

b) spáchá-li takový čin za použití násilí, pohrůžky násilí nebo pohrůžky jiné těžké újmy,

c) spáchá-li takový čin zneužívaje tísně nebo závislosti,

d) spáchá-li takový čin na nejméně dvou osobách,

e) spáchá-li takový čin opětovně,

f) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny,

g) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, nebo

⁹² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 563.

⁹³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II*. §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1656.

⁹⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II*. §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1656.

- h) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.*
(4) Odnětím svobody na osm až šestnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,
a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 na dítěti mladším patnácti let,
b) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech,
c) způsobí-li takovým činem smrt, nebo
d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.
(5) Příprava je trestná.

3.5.2 Nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány

Podle této skutkové podstaty je postihováno provedení odběru tkáně, buňky nebo orgánu v rozporu s jiným právním předpisem pouze z těla mrtvého člověka.⁹⁵

Tělem mrtvého člověka se rozumí veškeré tělesné pozůstatky, bez ohledu na to, zda jsou zachovány v celku, nebo jen v jednotlivých částech (po dopravní nehodě, výbuchu plynu, výbušniny, a podobně). Za smrt se považuje nevratná ztráta funkce celého mozku, včetně mozkového kmene.⁹⁶

§ 165 TZ – Nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány

- (1) Kdo v rozporu s jiným právním předpisem provede z těla mrtvého člověka odběr tkáně, buňky nebo orgánu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.*
(2) Stejně bude potrestán, kdo v úmyslu obohatit sebe nebo jiného nakládá s odebranou lidskou tkání, buňkou nebo odebraným lidským orgánem v rozporu s jiným právním předpisem.
(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,
a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 opětovně,
b) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny, nebo
c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.
(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,
a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo
b) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

⁹⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1667.

⁹⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1667.

3.5.3 Odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu

Úplata je zde nabízena, slibována nebo poskytnuta poškozené osobě na odběr tkáně nebo orgánu z jejího těla, tedy jejího vlastního orgánu nebo tkáně.⁹⁷

Transplantací se rozumí proces směřující k zachování odebrané tkáně nebo orgánu ve stále kvalitě pro implantaci a implantace tkáně nebo orgánu příjemci, včetně všech postupů přípravy, preparování a uchovávání tkání a orgánů. Provedení transplantace nemusí směřovat k osobě uplácejícího. Úplata může směřovat i lékaři, který provádí transplantaci, nebo jinému pracovníkovi nemocnice (řediteli, primáři a podobně), například za účelem jejího přednostního provedení.⁹⁸

§ 166 TZ – Odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu

(1) Kdo v rozporu s jiným právním předpisem jinému nebo pro jiného nabídne, slíbí nebo poskytne úplatu za odběr tkáně nebo orgánu z jeho těla nebo za provedení transplantace, bude potrestán odnětím svobody až na pět let.

(2) Stejně bude potrestán, kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s odběrem tkáně nebo orgánu nebo s provedením transplantace pro sebe nebo pro jiného žádá, přijme nebo si dá slíbit úplatu v rozporu s jiným právním předpisem.

(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) dojde-li v souvislosti s takovým činem k těžké újmě na zdraví, nebo

c) je-li takový čin spáchán vůči dítěti.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech,

b) dojde-li v souvislosti s takovým činem k smrti, nebo

c) spáchá-li takový čin vůči dítěti mladšímu patnácti let.

3.5.4 Nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem

Trestný čin nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem byl do trestního zákona zařazen v návaznosti na zákon č. 227/2006 Sb., o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů.⁹⁹

⁹⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1675.

⁹⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1675.

⁹⁹ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II.* §140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 1680.

V obecném pohledu je embryo zárodek, počáteční stadium vývoje organismu při pohlavním rozmnožování, který ještě není schopen samostatné výživy.¹⁰⁰

§ 167 TZ – Nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem

(1) Kdo v rozporu s jiným právním předpisem

a) použije pro výzkum lidské embryo nebo větší množství lidských embryonálních kmenových buněk nebo jejich linií,

b) doveze nebo vyveze lidské embryo nebo větší množství lidských embryonálních kmenových buněk nebo jejich linií, nebo

c) přenese lidský genom do buněk jiného živočišného druhu nebo naopak, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán,

a) kdo provádí zákroky směřující k vytvoření lidského embrya pro jiný účel než pro přenesení do ženského organismu,

b) kdo přenese vytvořené lidské embryo do dělohy jiného živočišného druhu, nebo

c) kdo během výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách provádí s těmito buňkami manipulace směřující k vytvoření nového lidského jedince (reprodukční klonování).

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin opětovně, nebo

c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

(5) Příprava je trestná.

¹⁰⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). str. 568.

4 Komparace právní úpravy skutkových podstat trestných činů proti životu a zdraví Slovenské republiky

Poslední kapitola této bakalářské práce se týká komparace trestných činů proti životu a zdraví v České republice a ve Slovenské republice. Na úvod této kapitoly bych ráda zmínila, že trestní zákon č. 140/1961. Sb. platil v obou zemích ještě dlouhou dobu po rozdělení zemí v roce 1993. Česká republika rekonfigurovala trestní zákon až v roce 2009, na rozdíl od Slovenské republiky, která přistoupila k rekonfiguraci v roce 2005 a vznikl trestní zákon č. 300/2005 Z.z.

Jak už bylo napsáno v třetí kapitole, trestné činy proti životu a zdraví v českém trestním zákoně se dělí na pět dílů:

- trestné činy proti životu,
- trestné činy proti zdraví,
- trestné činy ohrožující život nebo zdraví,
- trestné činy proti těhotenství ženy,
- trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem.

Zatím co ve slovenském trestním zákoně jsou trestné činy proti životu a zdraví rozděleny do tří dílů:

- trestné činy proti životu,
- trestné činy proti zdraví,
- trestné činy ohrožující život nebo zdraví.

4.1 Trestné činy proti životu

Jak u českého trestního zákona, tak i u slovenského trestního zákona je nejvíce chráněný zájem, a to život, kdy účinek je vždy smrt člověka. Proto se první díl zvláštní části slovenského trestního zákona zabývá trestnými činy proti životu. Obsahuje následující skutkové podstaty: § 144 úkladná vražda, § 145 vražda, § 146 vražda novorozeného dítěte matkou, § 147 – § 148 zabití, § 149 usmrcení, § 150 - § 153 nedovolené přerušování těhotenství, § 154 účast na sebevraždě.

Tyto uvedené trestné činy se podobají trestným činům proti životu české právní úpravy.

Slovenská právní úprava rozlišuje trestný čin vraždy a úkladné vraždy. Rozdíl je výhradně v subjektivní stránce. Trestný čin úkladné vraždy se zakládá na úmyslném jednání někoho usmrtit s dopředu uváženou pohnutkou. Předem uváženou pohnutkou se rozumí formulované rozhodnutí usmrtit jiného, které přetrvává po delší dobu před usmrcením člověka.¹⁰¹ Trestný čin úkladné vraždy můžeme v české právní úpravě přirovnat k trestnému činu § 140 vražda odstavec 2.

Trestné činy vraždy, vraždy novorozeného dítěte matkou a účasti na sebevraždě jsou v české i slovenské právní úpravě téměř stejné, liší se jen ve výši trestní sazby.

Slovenský trestný čin § 149 usmrcení až na menší rozdíly je totožný s českým trestným činem § 143 usmrcení z nedbalosti. V české úpravě se zavinění ve formě nedbalosti zdůrazňuje již v samotném nadpisu.

Nedovolené přerušení těhotenství § 150 až 153 slovenského právního řádu je v českém právním řádu specifikováno paragrafy § 159 nedovolené přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy, § 160 nedovolené přerušení těhotenství se souhlasem těhotné ženy, § 161 pomoc těhotné ženě k umělému přerušení těhotenství, § 162 svádění těhotné ženy k umělému přerušení těhotenství, které jsou ve čtvrtém díle první hlavy zvláštní části. Menší rozdíly jsou ve spodní hranici trestní sazby.

Značný rozdíl najdeme u trestného činu zabití § 147, který najdeme v české právní úpravě v § 145 těžké ublížení na zdraví odstavec 3. Zabití v české právní úpravě znamená úmyslné usmrcení v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného. Ve slovenské právní úpravě zabití znamená, kdo v úmyslu způsobit těžkou újmu na zdraví jinému z nedbalosti způsobí smrt. Je zde tedy zásadní rozdíl, a to především ve formě zavinění. Zabití dle slovenské úpravy je způsobení smrti z nedbalosti ale dle české úpravy úmyslně, navíc za určitých polehčujících okolností (v rozrušení atd.)

4.2 Trestné činy proti zdraví

Díl druhý zvláštní části slovenského trestního zákona upravuje trestné činy proti zdraví. Jsou to § 155 ublížení na zdraví, § 159 neoprávněné odebrání orgánů, tkání a buněk a nezákonná sterilizace.

¹⁰¹ IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné: Osobitná část*. 1. vydání. Bratislava: Iura edition, 2006. str. 34.

Ublížení na zdraví je ve slovenské právní úpravě specifikováno v § 155 až 158. Tyto trestné činy jsou velmi podobné s trestnými činy české právní úpravy, pouze jsou jednotlivě pojmenovány a to takto: § 145 těžké ublížení na zdraví, § 146 ublížení na zdraví, § 147 těžké ublížení na zdraví z nedbalosti, § 148 ublížení na zdraví z nedbalosti. Až na menší rozdíly ve spodní hranici trestní sazby jsou tyto trestné činy stejné jako v české úpravě.

Trestný čin neoprávněné odebrání orgánů, tkání a buněk a nezákonná sterilizace je obsažen ve slovenské právní úpravě pouze ve dvou paragrafech § 159 a § 160. V české právní úpravě je samostatný pátý díl první hlavy zvláštní části, který se zabývá lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem. Jsou to tyto trestné činy: § 164 neoprávněné odebrání tkání a orgánů, § 165 nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány, § 166 odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplaty, § 167 nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem. Avšak česká právní úprava nezahrnuje trestný čin nezákonné sterilizace. Nezákonnou sterilizaci lze kvalifikovat například jako trestný čin těžkého ublížení na zdraví § 145 odstavec 1 podle kvalifikace § 122 odstavec 2 písmeno e) poškození důležitého orgánu.

4.3 Trestné činy ohrožující život nebo zdraví

Do samostatného třetího dílu jsou zařazeny skutkové podstaty některých trestných činů, které ohrožují život nebo zdraví lidí. Nejsou to všechny trestné činy předpokládající takový následek. Jsou to jen ty, u nichž je ohrožení života nebo zdraví člověka jediným nebo dominantním objektem.¹⁰²

V tomto díle jsou skutkové podstaty, které jsou stejné nebo jsou zařazeny v jiných hlavách českého trestního zákona a některé český trestní zákon nezná.

Tento díl obsahuje následující trestné činy: § 161 neoprávněný experiment na člověku a klonování lidské bytosti, § 162 poškození zdraví, § 163 – § 164 šíření nakažlivé lidské nemoci, § 165 – § 166 ohrožování virem lidské imunodeficiency, § 167 ohrožování pohlavní nemocí, § 168 – § 169 ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty, § 170 ohrožování zdraví nepovolenými léky, léčivy, zdravotnickými pomůckami, § 170a neoprávněné zacházení s léky, léčivy a zdravotnickými pomůckami, § 170b falšování léků a zdravotnických pomůcek, § 171 – § 173 nedovolená výroba omamných a psychotropních látek, jedů nebo prekurzorů, jejich

¹⁰² *Trestný zákon s rozsiahlym komentárom a judikaturou*. 7. doplněné vydání. Bratislava: Nová práca, spol. s.r.o., 2016. str. 261.

držení a obchodování s nimi, § 174 šíření toxikomanie, § 175 podávání alkoholických nápojů mládeži, § 176 neoprávněné zacházení s látkami s anabolickým účinkem nebo s jiným hormonálním účinkem a § 177 neposkytnutí pomoci.

Trestné činy slovenské právní úpravy neoprávněný experiment na člověku a klonování lidské bytosti a poškození zdraví nejsou v české právní úpravě explicitně upraveny. Trestný čin § 161 neoprávněný experiment na člověku a klonování lidské bytosti obsahuje dvě skutkové podstaty. V odstavci 1 se jedná o nezákonné získání nových medicínských poznatků a odstavec 2 se zabývá klonování lidské bytostí.

Slovenské trestné činy § 163 šíření nebezpečné nakažlivé nemoci, § 165 ohrožování virem lidské imunodeficiencie, § 167 ohrožování pohlavní nemocí, § 168 ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty, a § 177 neposkytnutí pomoci jsou i v českém trestním zákoně. Jejich formulace je velmi podobná. Drobné rozdíly jsou v trestních sazbách.

Trestné činy § 170 ohrožování zdraví nepovolenými léky, léčivými a zdravotnickými pomůckami, § 170a neoprávněné zacházení s léky, léčivými a zdravotnickými pomůckami, § 170b falšování léků a zdravotnických pomůcek český trestní zákon nezná. Český trestní zákon má pouze § 350 padělání a vystavení nepravdivé lékařské zprávy, posudku a nálezu.

Trestné činy slovenské právní úpravy § 171 nedovolená výroba omamných a psychotropních látek, jedů nebo prekurzorů, jejich držení a obchodování s nimi a § 174 šíření toxikomanie jsou uvedeny v českém trestním zákoně v sedmé hlavě zvláštní části v § 283 až § 287. Trestné činy se liší pouze v sazbách a výjimečně v druhu trestu.

Slovenský trestný čin § 175 podávání alkoholických nápojů mládeži je v českém trestním zákoně ve čtvrté hlavě zvláštní části v § 204. Liší se trestní sazbou. Slovenský trestní zákon je v tomto případě přísnější, trestem je odnětí svobody až na tři roky. Na rozdíl od české právní úpravy, která ukládá odnětí svobody až jeden rok.

Slovenský trestný čin § 176 neoprávněné zacházení s látkami s anabolickým účinkem nebo s jiným hormonálním účinkem je v českém trestním zákoně v sedmé hlavě zvláštní části v § 288. Liší se v trestní sazbě.

4.4 Shrnutí

Na závěr bych se s Vámi ráda podělila o můj názor, ke kterému jsem dospěla během důkladného porovnávání české a slovenské právní úpravy trestných činů proti životu a zdraví. Česká právní úprava je oproti té Slovenské lépe formována a také logičtěji uspořádána. V české a slovenské právní úpravě můžeme vidět mnoho trestných činů, které mají podobnou skutkovou podstavu v obou právních úpravách. Důsledek tohoto stavu lze přičíst společné historii, kdy Česko a Slovensko tvořily dohromady jeden stát.

Hlavní rozdíl je ten, že česká právní úprava dělí trestné činy proti životu a zdraví na pět dílů, oproti slovenské právní úpravě, která je dělena pouze na tři díly. Dělení na pět dílů je přehlednější a jasnější. Dělení na tři díly je z mého pohledu dost chaotické a často se zde objevují zcela zbytečné trestné činy, jako příklad uvádím klonování lidské bytosti či neoprávněné zacházení s látkami s anabolickým účinkem.

Důkladná komparace českého a slovenského trestního zákona mě přiměla k názoru, že český trestní zákon je kvalitněji zpracován, a to zejména z důvodu delšího časového zpracování (slovenský přijat 2005, český 2009).

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo vylíčit trestné činy proti životu a zdraví. Život a zdraví jsou nejvíce chráněné zájmy společnosti, proto jsou zakotveny v první hlavě zvláštní části trestního zákona.

Druhá kapitola teoretické části se zabývá obecnými pojmy, které se týkají trestných činů. Tato kapitola je dále rozdělena na podkapitoly. Definovala jsem pojem trestného činu, skutkové podstaty trestného činu, okolnosti vylučující protiprávnost a vývojová stadia trestného činu.

Ve třetí, nejrozsáhlejší kapitole jsou analyzovány skutkové podstaty trestných činů proti životu a zdraví. Tato kapitola se dělí na pět podkapitol.

Trestné činy proti životu: vražda, zabití, vražda novorozeného dítěte matkou, usmrcení z nedbalosti, účast na sebevraždě.

Trestné činy proti zdraví: těžké ublížení na zdraví, ublížení na zdraví, ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky, těžké ublížení na zdraví z nedbalosti, ublížení na zdraví z nedbalosti.

Trestné činy ohrožující život nebo zdraví: mučení a jiné nelidské a kruté zacházení, neposkytnutí pomoci, neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku, šíření nakažlivé lidské nemoci, šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti, ohrožení pohlavní nemocí, ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty, ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti, rvačka.

Trestné činy proti těhotenství ženy: nedovolené přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy, nedovolené přerušování těhotenství se souhlasem těhotné ženy, pomoc těhotné ženě k umělému přerušování těhotenství, svádění těhotné ženy k umělému přerušování těhotenství.

Trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem: neoprávněné odebrání tkání a orgánů, nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány, odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplaty, nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem.

Čtvrtá kapitola se zabývá komparací právní úpravy skutkových podstat trestných činů proti životu a zdraví v České republice a Slovenské republice. Na závěr této kapitoly jsem shrnula rozdíly obou úprav.

Domnívám se, že jsem naplnila cíle, které jsem si stanovila v úvodu.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. DOLENSKÝ, Adolf. *Příručka k studiu trestního práva*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1997. s. 79. ISBN 80-85981-18-1.
2. FENYK, Jaroslav. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 1. díl – Trestní zákoník*. Praha: Linde, 2010. s. 1317. ISBN 978-80-7201-802-4.
3. GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 588. ISBN 978-80-7478-614-3.
4. CHMELÍK, Jan. *Rukověť trestního práva: učební pomůcka ke studiu trestního práva*. 3. vydání. Praha: Linde, 2012. s. 279. ISBN 978-80-7201-884-0.
5. IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné: Osobitná část*. 1. vydání. Bratislava: Iura edition, 2006. s. 630. ISBN 80-8078-099-4.
6. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). s. 976. ISBN 978-80-7502-236-3.
7. KUČHTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. s. 632. ISBN 978-80-7400-047-8.
8. SPIRIT, Michal. *Základy práva pro neprávnické*. 2. vydání., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). s. 263. ISBN 978-80-7380-116-8.
9. SVATOŠ, Roman. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. s. 176. ISBN 978-80-86708-21-8.
10. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář I. § 1 až 139*. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. s. 1450. ISBN 978-80-7400-428-5.
11. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář II. §140 až 421*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 1451–3583. ISBN 978-80-7400-428-5.
12. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 1000. ISBN 978-80-7478-616-7.
13. *Trestný zákon s rozsiahlym komentárom a judikaturou*. 7. doplněné vydání. Bratislava: Nová práca, spol. s.r.o., 2016. s. 705. ISBN: 978-80-89350-66-7.

14. VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. s. 616. ISBN 978-80-7400-732-3.

Elektronické zdroje

1. *Pojmové znaky trestného činu*, 20. 5. 2002, [online]. [cit. 29. 1. 2020]. Dostupné z WWW: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pojmove-znaky-trestneho-cinu-16944.html>>.
2. POLICE ČESKÉ REPUBLIKY: *Statistické přehledy kriminality za rok 2019*. www.policie.cz, 2020 [online]. [cit. 9. 3. 2020]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2019.aspx>>.
3. doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D. *Okolnosti vylučující protiprávnost*, [online, infodisk]. [cit. 9. 3. 2020]. Dostupné z WWW: <<https://infodiskwww.vasers.cz/svatos/TPH/TPH%20-%20p%f8edn%e1%b9ky/>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Nařízení vlády č. 453 ze dne 22. prosince 2009, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin. In: *Zákony pro lidi.cz*. 2009, částka 145/2009. Dostupný také z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-453>>.
2. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákon. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11/2009. Dostupný také z WWW: <<http://https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.
3. SLOVENSKO. Zákon č. 300 ze dne 20. května 2005, trestný zákon. In: *Sbírka zákonů slovenské republiky*. 2005, částka 129/2005. Dostupný také z WWW: <<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>>.

Seznam zkratek

TZ – trestní zákon